

Joan Coromines a «Estudis de Toponímia Catalana» (6) inclou **Lliça** entre els altres noms romans en **-anum** (com Perpinyà, Balenyà, Lluçà, Sarrià, Teià, Polinyà, Moià, Cornellà, Gavà..., (7) és a dir aquells noms de patricis romans que amb l'afegitó **-anum** (que significava propietat) donaren el nom a finques i poblaments que amb el temps han esdevingut municipis autònoms (8). A més abundància ens resta només citar Pompeu Fabra (9) el qual explica que la lletra Ç s'usa per a transcriure el so provinent dels llatins **C, CE, CI, TI**, (per exemple de «**vitium**» no escrivim «**vissi**» sinó **vici**). Per tot això és evident que la grafia correcta del nom de Lliça no és altra que amb Ç.

Vacil·lacions en la grafia

Ara bé, un cop fet el raonament filològic confrontem-lo amb la realitat de la documentació escrita, i no és que haguem de demostrar la veracitat de l'afirmació sinó que hem de raonar la vacil·lació que al llarg de la història l'escriptura d'aquest nom ha hagut de suportar.

Al cartulari de Sant Cugat, abans citat, trobem: «in Lizano superiore» a documents dels anys 1002, 1007 i 1023, però al 1098 apareix la variant «Liziano». Al registre de les visites pastorals trobem al 1305 indistintament «Lizano Sobira» i «Lizano Superiore», a 1312 «Lizano Superiore», després apareix «Sancti Juliani de Lissano Superiori» el 1379, 1382, 1403, al 1447 i 1498: «Licano Superiori», i al 1500: «Sancti Juliani de Liça Sobira».

Evolució semàntica

Aturem-nos-hi!: La pronunciació clàssica de «Licius» sona LIKIUS, i l'evolució catalana és la següent, partint de la forma «Licianum» que sona LIKIANUM:

— La L inicial es palatalitza i esdevé el so que ara representem per LL i que, malgrat existir el so, no començaren a representar per LL fins al segle XVI.

— La terminació **-anum** es perd i la A llarga en llatí de «Licianu» esdevé A accentuada en català.

— Quant a l'aparició de la lletra **Z** en substitució de la lletra **C**: és degut a l'evolució del so **K** (LIKIANUM) pel so africàt **Z** (italià **TS**) expressat comunament per **Z**.

El procés és lent, tan lent que ningú no se n'adona però l'evolució es va fent:

El so del llatí clàssic **K** a Catalunya és pronunciat **S** sibilant, evoluciona cap al so de **TS** (representat per **Z**) (10) i absorbeix la I següent. D'aquí, doncs, l'evolució esquemàtica del so de «Licianum»:

Pronunciació clàssica LIKIANUM, després LISSIANUM, i, mentre va perdent la terminació i es palatalitza la L, s'africa el so de la C i surt LIZIANO, tal com trobem al document citat de l'any 1098.

En resum

Podem dir, doncs, que la grafia inicialment **C** va variant segons varia la pronúncia que demana l'evolució de la llengua catalana, fins que s'estabilitza al segle XVI amb la grafia **SS** i es manté així durant la decadència de la llengua catalana. Amb la normativa de la llengua catalana de Pompeu Fabra («El seny ordenador de la llengua») recupera la grafia etimològica de Ç tal com ja hem dit més amunt.

Qui som?

La digressió filològica ens ha dut molt enllà, però l'actitud presa quant al nom que ens identifica com a comunitat humana ens afecta molt de prop. Dir: «Tant se val! el nom no fa la cosa!» denota: o bé una superficialitat tan gran que ratlla la totxesa, o bé un esperit servil i una actitud col·laboracionista amb els qui, enderiats només en la defensa d'uns interessos egoistes i immediats, culpablement volen ignorar l'existència real i històrica de la nostra comunitat humana.

El nom és el segell d'identificació d'una persona o d'una comunitat i entre aquest signe i la comunitat designada s'estableix uns corrents de mútua influència, una acció de recíproc modelatge, que ningú que vulgui projectar amb seny i honestat el seu futur no podrà ignorar.

Pere FARRIOL i VINYES

- (1) Vegeu «llicera» a la Gran Enciclopèdia Catalana.
- (2) Vegeu «llicia» al Diccionari General de la Llengua Catalana de Pompeu Fabra.
- (3) Joan Coromines a «Breve Diccionario Etimológico de la Lengua Castellana» dona l'any 1440 com el d'entrada d'aquest vocable a la literatura castellana, i en dona la següent etimologia —que no podem suposar diferent per l'equivalent vocable català—: «Liza» del francès «lice» (s. XII) probablement derivada del francic «Listja».
- (4) «Cartulari de Sant Cugat del Vallès» vol. II, de Rius: pàg.: 32 J. L. 3927 KEHR Die altertu... 55 «in Lizano superiore et subteriore», any 1002, desembre. pàg.: 59 J. L. 3956 «in Lizano superiore et subteriore», any 1007, novembre. pàg.: 135 J. L. 4043 KEHR Papsturkenden I 62 «in Lizano superiore et subteriore», any L 1023, gener, 23. pàg.: 432 J. L. 5715 KEHR Papsturkenden I pàg. 62 «in Liziano superiore et inferiore» any 1098, desembre, 1.
- (5) A la present documentació podríem afegir-hi encara el testimoni en el mateix sentit de diferents documents del «Registre dels Comuns».
- (6) A la pàg. 236 del volum I de la Biblioteca Filològica Barcino, Editorial Barcino, Barcelona 1965.
- (7) A la pàg. 239 de l'obra citada «Estudis de Toponímia Catalana» hi ha un mapa de la localització d'aquests topònims i és curiós d'observar-hi la més gran freqüència precisament a l'àrea del Vallès Maresme-Barcelonès.
- (8) Així «Polinius» més la terminació **-anum** fa «Polinianum» i esdevé Polinyà i semblantment «Motilius»: «Motilianum»: Moià,...
- (9) Pompeu Fabra a «Diccionari Ortogràfic, precedit d'una exposició de l'ortografia catalana segons el sistema de l'Institut d'Estudis Catalans», Barcelona 1923 (2.ª edició) pàg. 36.
- (10) Així com l'evolució italiana seria LITXIUS, i la castellana LICIUS (C interdental o pronunciada a la castellana).

